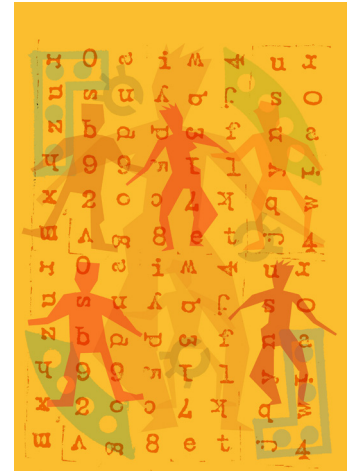

TAIDE- JA KULTTUURI- FESTIVAALIEN VAIKUTTAVUUS

Tiivistelmä selvityksestä, jossa tarkastellaan vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisia avustuksia ja niitä saaneiden festivaalien toimintaa

- ▶ **Kuvaus** vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriön avustamien taide- ja kulttuurifestivaalien nykytilasta
- ▶ **Arviointi** näiden festivaalien kulttuurisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta vaikuttavuudesta
- ▶ **Suosituksia** taide- ja kulttuurifestivaaleja kuvaavien seurantamittareiden ja vaikuttavuuden arviointimallien kehittämistyöhön

MERVI LUONILA
ARI KURLIN
SARI KARTTUNEN
MARJO MÄENPÄÄ

CUPOREN TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIEN VAIKUTTAVUUS -SELVITYKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

VALTIONAVUSTUSLAKI JA STRATEGIA

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) myöntää vuosittain valtionavustuksia taide- ja kulttuurifestivaalien toiminnan tueksi. Avustukset ovat harkinnanvaraisia ja niitä säätelee valtionavustuslaki (688/2001).

Avustusten tavoitteena on OKM:n kulttuuripolitiikan strategian 2025 mukaisesti vahvistaa kulttuurin perustaa, edistää kansalaisten osallistumista ja osallisuutta kulttuuriin sekä parantaa luovan työn ja tuotannon edellytyksiä (kts. OKM, 2017).

Avustuksilla tuetaan taide- ja kulttuurifestivaaliohjelman 2017–2025 tavoitteita (OKM, 2016) vahvistaa festivaalien asemaa kulttuuripolitiikassa, kestävä kehitystä, kansainvälistymistä ja osaamista, tietoperustaa ja yhteistyötä (kts. OKM, Valtakunnallisten taide- ja kulttuurifestivaalien toiminta, hakuilmoitus, 2017).

Tämä tietovihko on tiivistelmä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen Cuporen toukokuussa 2019 julkaisemasta selvityksestä *Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus*. Cuporen tekemän tutkimuksen tarkoituksena on ollut

- **kuvata** vuonna 2018 OKM:n avustamien taide- ja kulttuurifestivaalien nykytilaa
- **arvioida** näiden festivaalien kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista vaikuttavuutta
- **keskustella** ja esittää suosituksia taide- ja kulttuurifestivaaleja kuvaavien seurantamittareiden ja vaikuttavuuden arviointimallien kehittämistyöhön.

FESTIVAALI on tietyllä paikkakunnalla toistuva ja aikaan sidottu tapahtuma, joka koostuu yleisölle avoimesta taiteeseen ja kulttuuriin perustuvasta ohjelmistosta (OKM, 2016, 13).

Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi harkinnanvaraista valtionavustusta 16 taide- ja kulttuurifestivaalille yhteensä 2,5 miljoonaa euroa

Avustus on tarkoitettu ”toimintavolyymiltaan isoille vuosittain järjestettävillä valtakunnallisesti ja kansainvälisesti vaikuttaville sekä vakiintuneille taide- ja kulttuurifestivaaleille, joilla on laaja-alainen kulttuuripoliittinen merkittävyys, merkittävyyttä festivaalialan kehittämisessä ja ympärivuotiset toiminnan resurssit” (OKM, Valtakunnallisten taide- ja kulttuurifestivaalien toiminta, hakuilmoitus, 2017).

Selvitys on osa OKM:n työryhmän laatiman *Taide ja kulttuurifestivaali – vahvistuva kulttuurinen voimavara* -ohjelman toimenpiteitä. Joulukuussa 2016 ministeri Sanni Grahn-Laasoselle luovutetussa esityksessä toimintaohjelmaksi vuosille 2017–2025 todettiin tarve taide- ja kulttuurifestivaaleja koskevan systemaattisen tietopohjan rakentamiselle. Ohjelman toimenpide-ehdotuksissa huomioitiin tarve kehittää myös tilastointi- ja tutkimusmenetelmiä, jotka huomioisivat taide- ja kulttuurifestivaalien eri osa-alueita.

Cuporen Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus -selvitys ja tämä selvityksen tuloksia kokoava tietovihko ovat ensimmäiset toimenpiteet edellä mainitun ohjelman tavoitteeseen liittyvästä tutkimuksesta.

CUPOREN SELVITYKSEN JA TIETOVIIKKON LÄHTÖKOHDAT

Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus -selvityksessä arvioinnin kohteena ovat olleet vuonna 2018 OKM:stä harkinnanvaraista valtionavustusta saaneet 16 taide- ja kulttuurifestivaalia. Selvityksessä on tarkasteltu näiden festivaalien sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia vaikutuksia festivaalien itsensä arvioimana.

Selvityksessä arvioinnin lähtökohtana on ollut OKM:n kulttuuripolitiikan strategiassa 2025 (OKM 2017:20) esitetyt kolme kulttuuripolitiikan vaikuttavuustavoitetta: osallisuus ja osallistuminen kulttuuriin, luova työ ja tuotanto sekä kulttuurin perusta ja jatkuvuus.

Selvityksen ensisijainen aineisto on OKM:stä valtionavustusta vuonna 2018 saaneille 16 taide- ja kulttuurifestivaaleille kohdistettu kysely ja valtionavustusasiakirjat. Aineistoa on täydennetty muulla festivaaleja koskevalla kirjallisella aineistolla kuten Finland Festivals ry:n käyntitilastoilla

ja OKM:stä tutkimusta varten saaduilla festivaalien aikaisempien vuosien taloustiedoilla.

Selvityksessä on tarkasteltu

- miten festivaalit edistävät kansalaisten osallistumista ja osallisuutta kulttuuriin
- miten festivaalit parantavat luovan työn ja tuotannon edellytyksiä
- millä tavoin festivaalit edistävät kansainvälistymistä, osaamista, tietoperustaa ja yhteistyötä.

Selvityksessä on kysytty: Mitä on merkittävien taide- ja kulttuurifestivaalien kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen vaikuttavuus?

Lisäksi selvityksessä on täsmennetty:

- miten festivaalit arvioivat omaa kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista vaikuttavuuttaan
- miten merkittävien taide- ja kulttuurifestivaalien oma arvio vaikuttavuudesta suhteutuu valtionavustusta koskeviin painotuksiin.

FESTIVAALIEN SOSIAALISEN, KULTTUURISEN JA TALOUDELLISEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Cuporen selvityksessä ja tässä tietovihkossa nojataan kulttuuripolitiikan strategian määrittelyyn kulttuuripolitiikan vaikuttavuuden arvioinnista (OKM, 2017, s. 37). Määrittelyn mukaan ”kulttuuripolitiikan vaikuttavuutta voidaan arvioida sen piiriin kuuluvien toimijoiden aikaansaamina vaikutuksina toimialan ja koko yhteiskunnan kehitykseen. Lisäksi voidaan arvioida toimijoiden toiminnallista tuloksellisuutta”.

Selvityksessä ja tässä tietovihkossa vaikuttavuudella tarkoitetaan niitä laajempia ja pidempiaikaisia vaikutuksia, joita taide- ja kulttuurifestivaalit ovat toimintansa kautta luoneet toteutuspaikkakunnillaan, alueellisesti, valtakunnallisesti sekä kansainvälisellä tasolla (kts. myös Kuntaliitto, 2016).

”Kulttuuripoliittisessa katsannossa festivaalit ovat väline taide- ja kulttuuritarjonnan sekä osallistamisen täydentämiseen ja monipuolistamiseen. Ne voivat työllistää, verkottaa, kansainvälistää ja kouluttaa taiteilijoita sekä vaikuttaa olennaisesti taiteenalojen kehitykseen – monella alalla innovaatioita ja uutta keskustelua tuodaan Suomeen nimenomaan festivaalien kautta.” (Herranen ja Karttunen, 2016, 53).

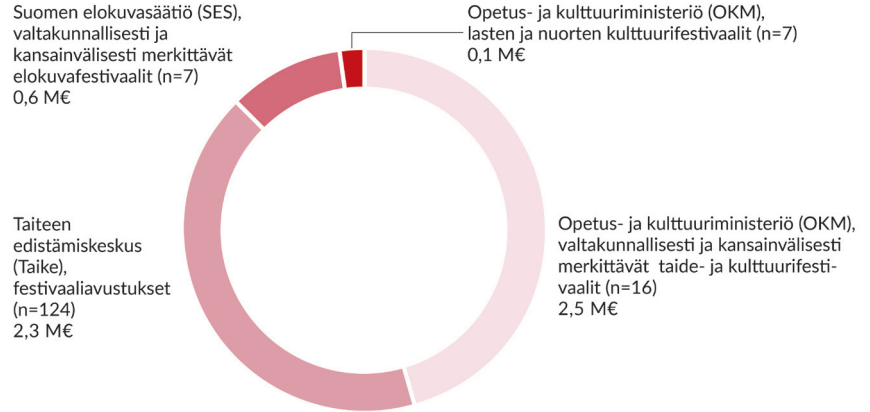
▶ VALTION FESTIVAALIAVUSTUKSET VUONNA 2018 5 463 500€

OKM tukee taide- ja kulttuurifestivaalien toimintaa vuosittain valtion talousarviossa osoitetun määrärahan puitteissa.

OKM:n 16 festivaalille myöntämän harkinnanvaraisen valtionavustuksen lisäksi valtionavustuksia myönnetään muille festivaaleille

- Taiteen edistämiskesuksesta (Taike)
- Suomen valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävillä festivaaleille Suomen elokuväsäätiöstä (SES)
- Lasten- ja nuorten kulttuuri-festivaalille osana lastenkulttuurin edistämistä (OKM).

Valtion avustukset festivaalien toimintaan vuonna 2018

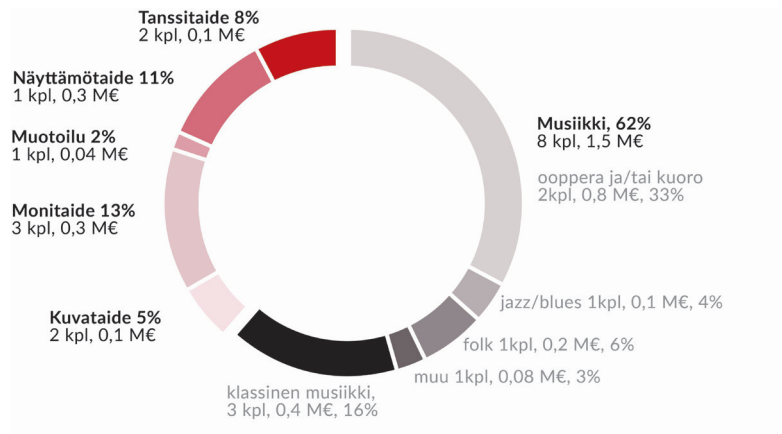

▶ AVUSTUSTA SAANEET TAIDE JA KULTTUURIFESTIVAALIT VUONNA 2018 2,5 miljoonaa €

OKM:n valtionavustusta saaneet valtakunnalliset taide- ja kulttuurifestivaalit 2018 yhteensä 2,5 milj. euroa

Helsinki Design Week	40 000
Helsingin juhlat	208 000
Ilmajoen Musiikkijuhlat	85 000
Jyväskylän kesä	85 000
Kaustinen Folk Music Festival	150 000
Kuhmon Kamarimusiikki	215 000
Kuopio tanssii ja soi	193 000
Mäntän kuvataideviikot	85 000
Naantalin musiikkijuhlat	87 000
Oulun juhlat	40 000
Pori Jazz	100 000
Sata-Häme Soi	75 000
Savonlinnan oopperajuhlat	735 000
Taidekeskus Salmela kulttuuritapahtuma	45 000
Tampereen Teatterikesä	263 000
Turun musiikkijuhlat	94 000
YHTEENSÄ	2 500 000

OKM:n vuonna 2018 taide- ja kulttuurifestivaaleille myöntämän valtionavustuksen jakaantuminen taiteenaloittain.

OKM:N AVUSTUSTEN JAKAANTUMINEN MAANTIETEELLISESTI VUONNA 2018

OKM:n tukemista taide- ja kulttuuri-festivaaleista järjestetään

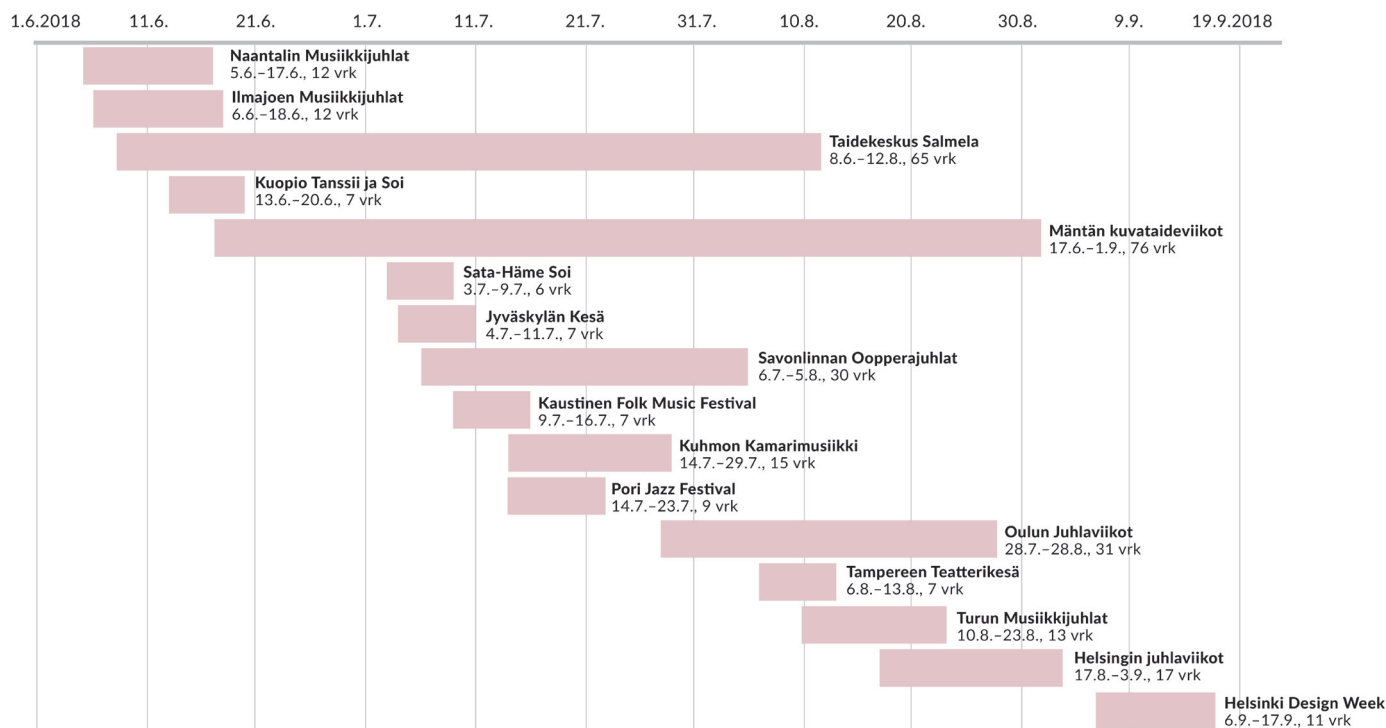
- 3 Pirkanmaalla (Ikaalinen, Mänttä-Vilppula ja Tampere), 423 000 €, 17 %
- 2 Etelä-Savossa (Mäntyharju ja Savonlinna), 780 000 €, 31 %
- 2 Uudellamaalla (Helsinki), 248 000 €, 10 %
- 2 Etelä-Pohjanmaalla (Ilmajoki ja Kaustinen), 235 000 €, 9 %
- 2 Varsinais-Suomessa (Naantali ja Turku), 181 000 €, 7 %
- 1 Kainuussa (Kuhmo), 215 000 €, 9 %
- 1 Pohjois-Savossa (Kuopio), 193 000 €, 8 %
- 1 Satakunnassa (Pori), 100 000 €, 4 %
- 1 Keski-Suomessa (Jyväskylä), 85 000 €, 3 %
- 1 Pohjois-Pohjanmaalla (Oulu), 40 000 €, 1 %

OKM:N AVUSTAMIEN TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIEN AJANKOHTA JA KESTO 2018

Avustettujen taide- ja kulttuurifestivaalien toiminta painottuu suomalaiselle festivaalientälle ominaisesti kolmeen kesäkuukauteen. Festivaaleja tuotet-

tiin kaikkiaan 102 päivänä vuoden aikana. Kokonaisuutena OKM:n tukemille tapahtumille festivaalipäiviä kertyi yhteensä 325.

TAPAHTUMAT JA KÄYNTIMÄÄRÄT 2018¹

Tapahtumat yhteensä	2935
Maksulliset tapahtumat	1 706
Ilmaistapahtumat	1 229
Esitykset yhteensä	4491
Maksulliset esitykset	1 968
Ilmaisesitykset	2 523
Käynnit yhteensä	1 067 873
Myydyt liput	428 659
Käyntiä ilmaistapahtumissa	554 352

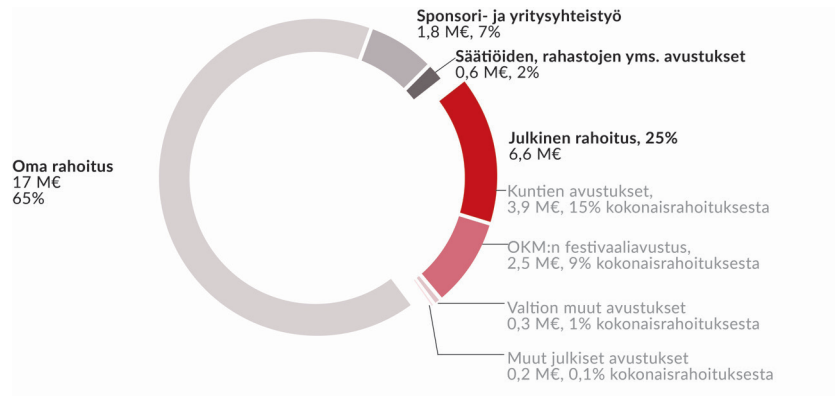
¹ Avainluvut on esitetty pääosin selvityksessä kerätyn kyselyaineiston valossa ja niitä on täydennetty Finland Festivals ry:n (FF) tilastotiedoilla. Esimerkiksi Helsingin juhlatviikojen (HJV) luvuissa on käytetty myytyjen lippujen ja käyntimäärien osalta Finland Festivals ry:n (FF) käyntitilastojen tietoja vuodelta 2018. FF:n raportoinnissa ei esitetä lukuja tapahtumamääristä eikä käyntimääristä ilmaistapahtumissa. Siten kokonaisluvuista puuttuu HJV:n osalta nämä tiedot. Lisäksi esitysten määrä on huomioitu FF:n tilastojen mukaan vuodelta 2018. Siten määrästä puuttuu Helsinki Design Weekin esitysmäärät, joka ei ole FF:n jäsen. Lisäksi raportointitavat vaihtelevat esityksien ja tapahtumien osalta festivaalikohtaisesti. Lukujen perusteella voidaan kuitenkin muodostaa kokonaiskäsitys taide- ja kulttuuritarjonnan määrästä.

FESTIVAALIEN KOKONAISTALOUS: NÄKÖKULMANA 2017

Festivaalitoiminnan kokonaisrahoitus muodostuu useista lähteistä. OKM:stä valtionavustusta vuonna 2018 saaneiden taide- ja kulttuurifestivaalien (n=16) kokonaisrahoitus oli yhteensä lähes 26,1 miljoonaa euroa vuonna 2017. Rahoitus muodostui tapahtumaorganisaation oman toiminnan tuotoista (65 %), julkisista avustuksista (25 %), yksityisestä rahoituksesta eli sponsoriyhteistyön tuloista (7 %) sekä erilaisten säätiöiden ja rahastojen avustuksista (2 % kokonaisavustuksesta).

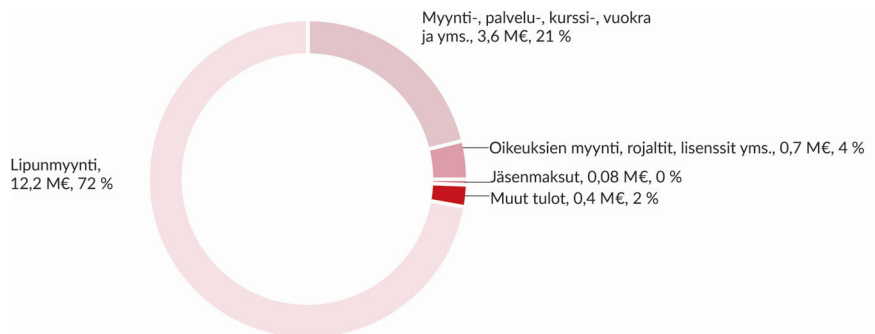
Festivaalien julkinen rahoitus muodostui vuonna 2017 pääosin valtion ja kuntien avustuksesta. Valtion avustus koko kuudentoista festivaalin kokonaisrahoituksesta oli vuonna 2017 noin 2,7 miljoonaa euroa (10 % kokonaisrahoituksesta). Kunnan tai kaupungin rahoituksen osuus muodosti julkisen rahoituksen osuudesta yli puolet (52 %) ja festivaalien kokonaisrahoituksesta 14 %. Muu julkinen rahoitus kuten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) tai maakunnan liittojen rahoitus oli julkisen rahoituksen osuudesta ja siten myös kokonaisrahoituksen osuudesta marginaalinen (1 %).

KOKONAISRAHOITUS 26,1 M€

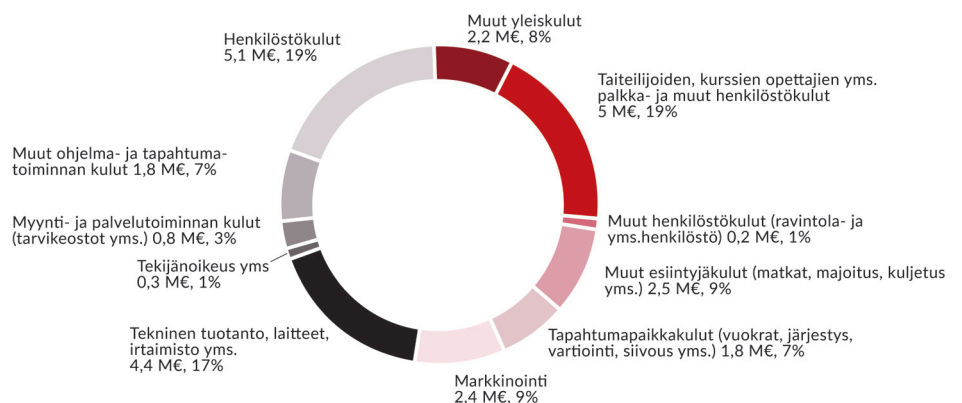
OMAN TOIMINNAN TUOTOT 17 M€

Festivaalien oman toiminnan tulot muodostuvat pääsylippituloista, myynti- ja palvelutoiminnasta, sponsori- ja muusta vastaavasta yhteistyöstä sekä muista tuloista.

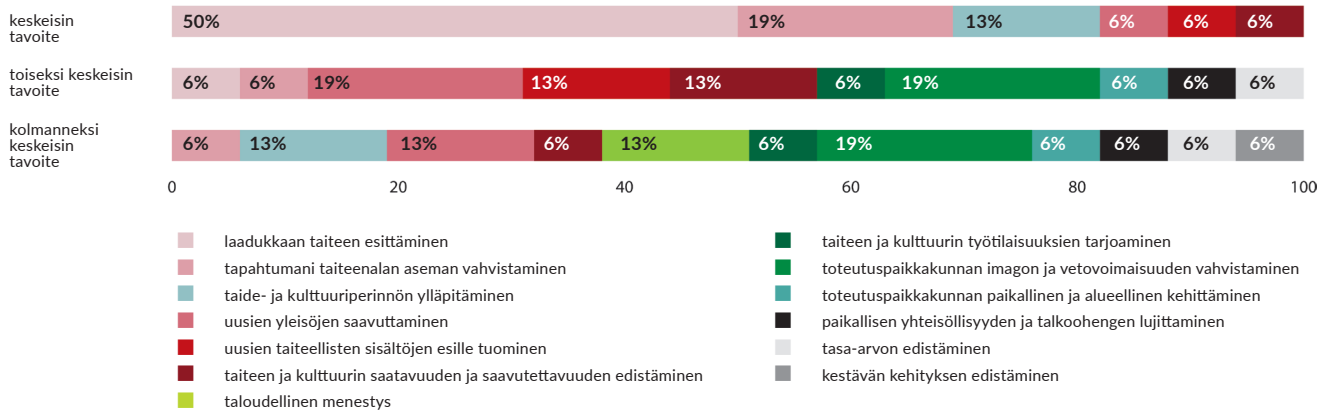
KULUT 26,5 M€

Festivaalitoiminnan menot muodostuvat yleiskuluista ja ohjelmatoiminnan kuluista. Yleiskulut koostuvat festivaaliorganisaation henkilöstön palkkakuluista ja muista hallintokuluista. Ohjelmatoiminnan kulut muodostuivat esiintyjien palkoista ja muista esiintyjäkuluista, markkinointi- ja tekniikkakuluista.

OKM:N AVUSTAMIEN FESTIVAALIEN TAVOITTEET JA ONNISTUMISEN MITTARIT

Festivaaleille osoitetussa kyselyssä tapahtumia pyydettiin nimeämään toimintansa kolme keskeisintä tavoitetta sekä tärkeimpiä onnistumisen mittareita.

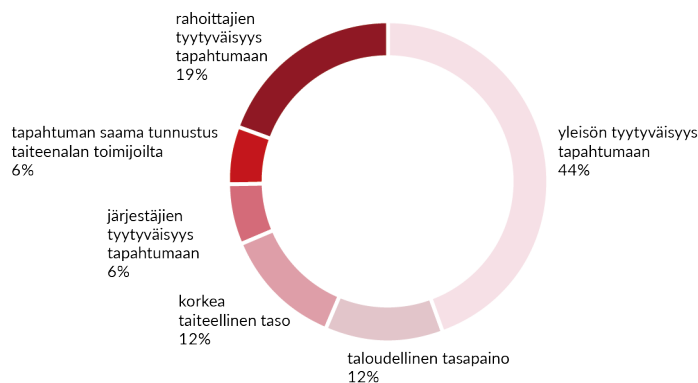

Yli 80 prosenttia vastaajista nimesi taiteellisen sisällön toimintansa keskeisimmäksi lähtökohdaksi: puolet festivaaleista määritteli laadukkaan taiteen esittämisen tärkeimmäksi tavoitteekseen ja kolme tapahtumaa oman taiteenalan aseman vahvistamisen Suomessa. Kahden festivaalin tärkein tavoite on taide- ja kulttuuriperinnön ylläpitäminen ja yhden

uusien taiteellisten sisältöjen esiin tuominen. Saavutettavuus- ja yleisönäkökulma oli kahden festivaalin toiminnan tärkein tavoite.

Yksikään festivaali ei määrittellyt keskeisimpien tavoitteiden joukkoon suurien yleisömäärien saavuttamista tai kaupunkikulttuurin esiin tuomista.

TÄRKEIN ONNISTUMISEN MITTARI

Tehdyn kyselyn vastauksissa suurin osa festivaaleista (n=16) määritteli tärkeimmäksi mittariksi yleisön ja rahoittajien – eli keskeisten kumppaneiden – tyytyväisyyden tapahtumaan. Kolme festivaalia näki tärkeimmäksi sisällölliset tekijät, kuten korkean taiteellisen tason tai taiteenalan toimijoilta saadun arvostuksen. Kaksi festivaalia ilmoitti arvioivansa

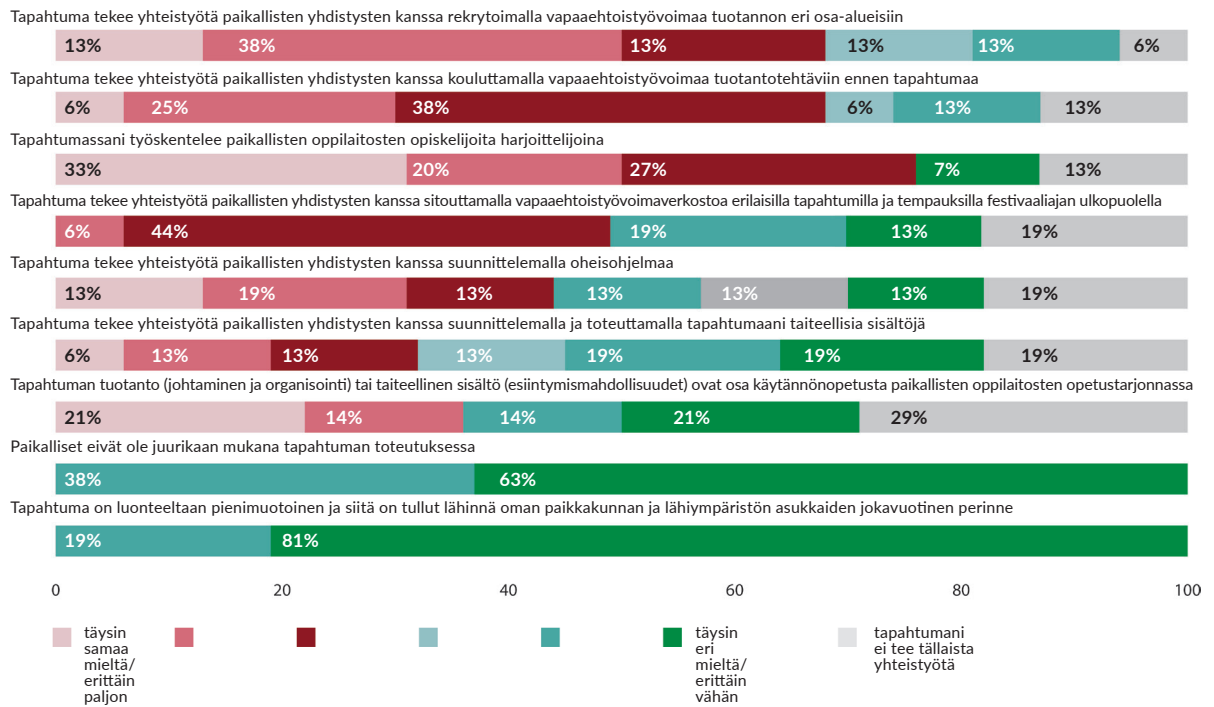
tapahtumansa onnistuneisuutta erityisesti taloudellisen tasapainon näkökulmasta.

Festivaalit eivät nimenneet tärkeimmäksi onnistumisen mittariksi korkeaa kävijämäärää tai tapahtuman saamaa mediahuomioita. Nimetyksi ei myöskään tullut yhteistyö kumppaneiden kanssa.

FESTIVAALIEN NÄKEMYS TAPAHTUMAN SOSIAALISISTA VAIKUTUKSISTA

Tehdyssä selvityksessä ja tässä tietovihkossa festivaalien synnyttämiä sosiaalisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta on lähestytty festivaalien toiminnan kautta. Selvityksessä on siis kiinnostuttu siitä,

miten festivaali toimii toteutuspaikkakunnallaan ja millaisia eri lähtökohtia festivaalituotannot luovat sosiaalisten vaikutusten ja vaikuttavuuden muodostumiselle.

Oman arvionsa mukaan festivaalit elävöittävät tapahtumapaikkakuntaa ja lisäävät sen vetovoimaa. Kunkin tutkimuksen kohteena olleen festivaalin päävastuu on ammattimaisella organisaatiolla. Yhteistyötä tehdään laajasti mm. paikallisten vapaaehtoisten, yhdistysten ja oppilaitosten kanssa. Tyypillisimmin yhteistyötä tehdään tapahtuman tuotantotehtävissä, mutta usein myös mm. tapahtuman suunnittelussa, sisällöllisissä valinnoissa ja oheisohjelmassa.

Yli puolet kokee vapaaehtoistyön ja talkoohengen festivaalituotannolle hyvin tärkeäksi. Suurin osa festivaaleista arvioi, että tapahtuman luoman yhteistyöverkoston tuloksena paikkakunnalla järjestetään myös muita taide- ja kulttuuritapahtumia. Festivaalituotannot siis kerryttävät toteutuspaikkakunnille sosiaalista ja kulttuurista pääomaa kehittämällä yhteistyötä, viihtyisyyttä, paikallisluppeyttä ja tapahtumapaikkakunnan vetovoimaa.

▶ TAIDE- JA KULTTUURIFESTIVAALIT SAAVUTETTAVUUDEN NÄKÖKULMASTA

Tutkimuskohteena olleet festivaalit arvioivat lisä-
vänsä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua kult-
tuuritoimintaan. Festivaalit pystyvät varmistamaan
väestön laajat osallistumismahdollisuudet taide- ja
kulttuuritarjontaan.

Tapahtumajärjestelyissä voidaan huomioida taiteen
ja kulttuurin

- alueellinen saavutettavuus
- sosiaalinen saavutettavuus
- taloudellinen saavutettavuus.

Festivaalit mm. tuovat taide- ja kulttuuritarjontaa
seuduille, joilla vastaavanlaista tarjontaa ei ole
muuten saatavilla. Parhaimmillaan ne huomioivat
eri kieliryhmät ja esteettömyyden. Tarjoamalla
ilmaistapahtumia festivaalit aktivoivat kansalaisia
taiteen ja kulttuurin pariin ja edistävät yhteisölli-
syyttä.

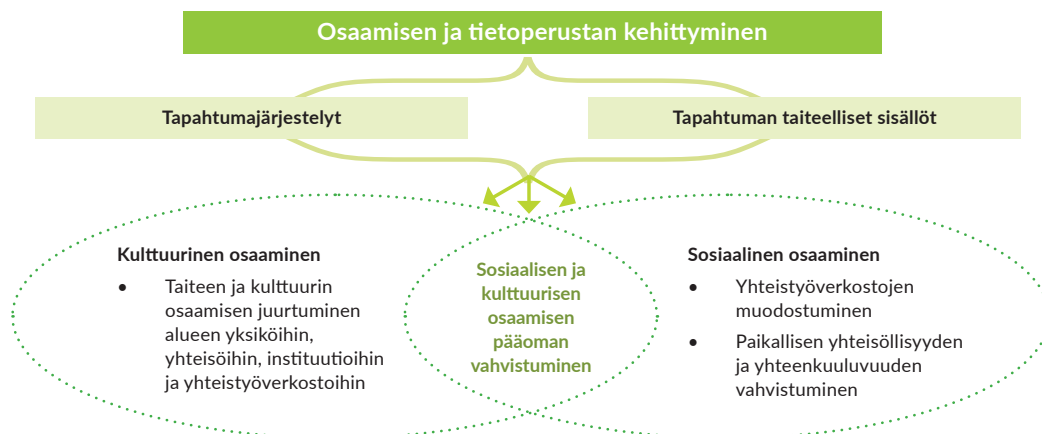
▶ YLEISÖ FESTIVAALIN JÄRJESTÄMISESSÄ

Festivaalit osallistavat väestöä aktiivisesti eri tehtäviin. Tutkituissa festivaaleissa yleisö toimii osana tapahtuman järjestämisessä:

- aktiivisena toimijana tapahtuman suunnittelussa ja kehittämisessä
- osallistujana tapahtuman käytännön järjestelyihin
- osallistujana tapahtuman taiteellisen sisällön tuotannossa.

Yleisö aktiivisena toimijana tapahtuman suunnittelussa ja kehittämisessä	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisia pyritään osallistamaan jo hyvissä ajoin tapahtuman suunnitteluun: Erilaiset työpajat, klubit, joukkoistaminen tapahtuman teemojen ja järjestelyjen suunnittelussa • Yleisöpalautte tapahtuman jälkeen
Osallistujana festivaalin käytännön järjestelyissä	<ul style="list-style-type: none"> • Perinteinen vapaaehtois- ja talkootyö tapahtuman oheis- ja tukitehtävissä: mm. yleisöohjaus, järjestyksenvalvonta, ensi-apu ym.
Osallistujana taiteellisen sisällön tuotannossa	<ul style="list-style-type: none"> • Paikallisten taiteilijoiden ja amatöörien hyödyntäminen tuotannoissa • Esiintymismahdollisuuksien tarjoaminen harrastajille • Työpajat, amatöörikurssit • Yleisön osallistaminen esityksissä • Oppilaitos- ja nuorisoyhteistyö • Alan harrastustoiminnan ja ammattitaitteen yhdistäminen tapahtuman kautta

▶ OSAAMISEN JA TIETOPOHJAN VAHVISTUMINEN

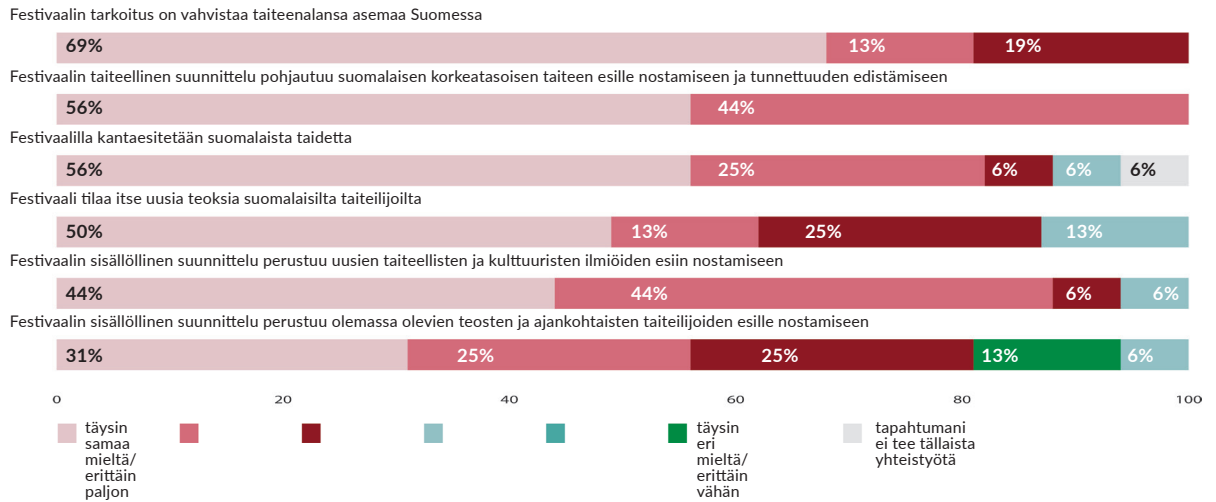
Festivaalin tapahtumajärjestelyt kehittävät alueen yhteistyöverkostoja ja lisäävät paikallista yhteisöllisyyttä ja sosiaalista koheesiota. Kulttuurinen ja

sosiaalinen pääoma luovat edellytyksiä myös festivaalin ulkopuolisen toiminnan kehittämiseen.

FESTIVAALIEN NÄKEMYS TAPAHTUMAN KULTTUURISISTA VAIKUTUKSISTA

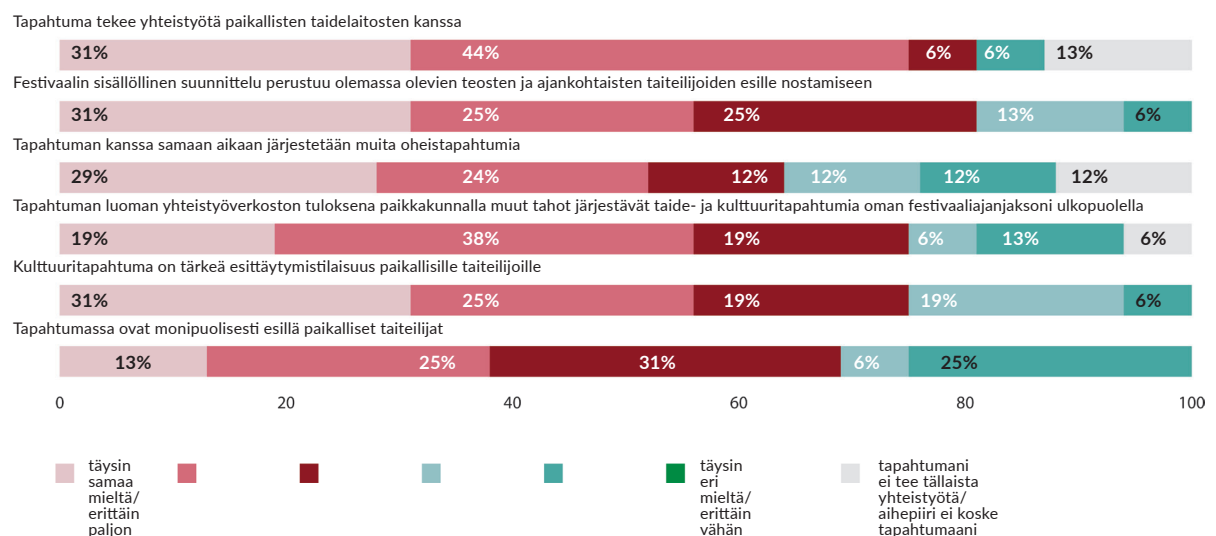
Festivaalit ovat merkittäviä taide- ja kulttuurituotannon, -tarjonnan ja osallistumisen muotoja, joilla on vakiintunut asema suomalaisissa taiteen ja kulttuurin tuotannonrakenteissa. Suomalainen

festivaalitarjonta on moninainen esittävästä taiteesta kirjallisuuteen ja uusiin taidemuotoihin. Monialainen festivaalitarjonta edistää kulttuurielämän vireyttä ja kartuttaa aineetonta kulttuuriperintöä.

Tapahtuman taiteenalan vahvistaminen ja suomalaisen korkeatasoisen taiteen edistäminen näyttäytyivät tärkeinä tavoitteina festivaaleille. Kotimaisen taiteen ja kulttuurin edistäminen näkyy myös esitysten tilauksina ja kantaesityksinä.

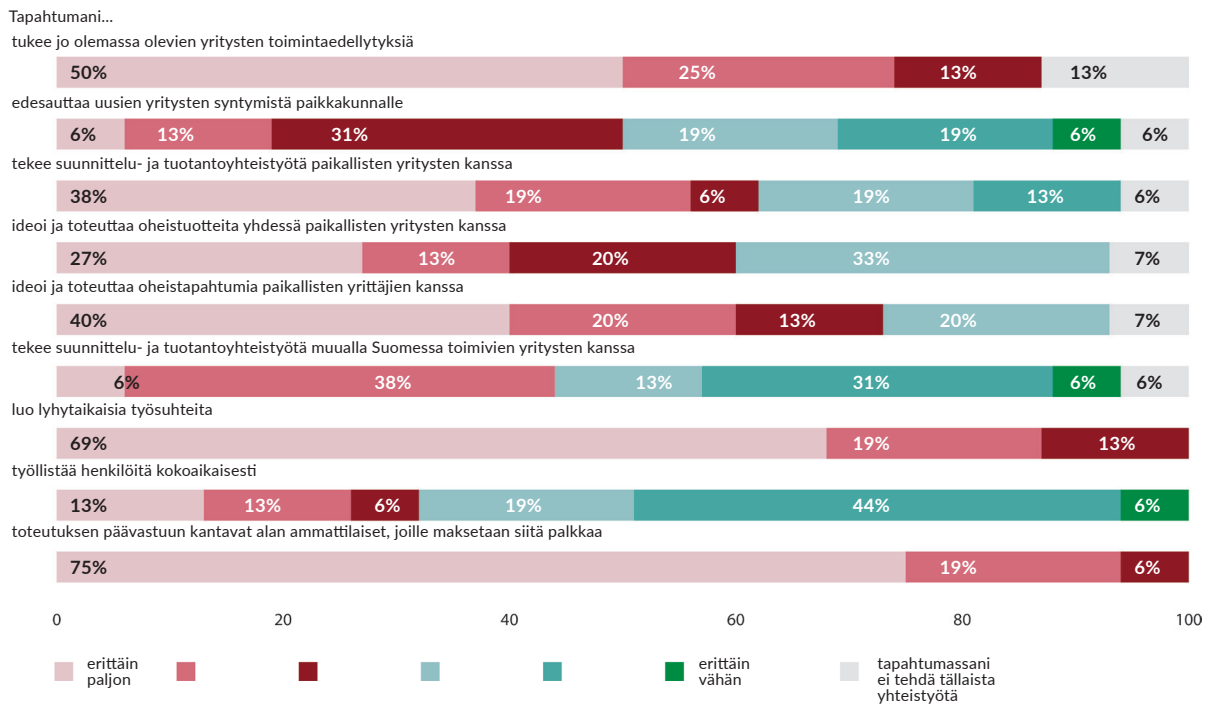
Suurin osa festivaaleista tekee yhteistyötä paikallisten ja kansallisten taidelaitosten sekä muiden taide- ja kulttuurifestivaalien kanssa. Festivaalin tavoitteet ja profiili määrittävät pitkälti, missä määrin tapahtumassa tuodaan esiin paikallisia taiteilijoita tai korostetaan taiteenalaa yleisesti.

FESTIVAALIEN NÄKEMYS TAPAHTUMAN TALOUDELLISISTA VAIKUTUKSISTA

Kulttuurin aluetalouden kovan ytimen muodostavat kulttuuritoimintojen suorat ja välilliset talousvaikutukset. Taide- ja kulttuurifestivaalien suorat talous- ja työllisyysvaikutukset syntyvät tapahtumien toteutukseen liittyvistä toiminnoista, kuten henkilöstön ja taiteilijoiden palkoista, tilavuokrista,

hankinnoista ja investoinneista. Välilliset vaikutukset muodostuvat festivaaliyleisön kulutuksesta, joka kohdistuu paikkakunnan yrityksiin ja palveluihin heijastuen edelleen tapahtumapaikkakunnan verotuloihin.

Ammattilaiset kantavat päävastuun tutkittujen festivaalien toteutuksesta. Erityisesti avustavissa tuotantotehtävissä sekä suunnittelun tukena käytetään paljon vapaaehtoisia. Tyypillisesti festivaaliorganisaatiot työllistävät vakituisesti tai pitkäaikaisesti vain muutamia henkilöitä, mutta lyhytaikaisesti merkittäviä määriä henkilöstöä. Suurin osa tutkittuista festivaaleista tekee suunnittelu- ja tuotantoyhteistyötä paikallistasolla sekä ideoi ja toteuttaa oheistapahtumia ja -tuotteita.

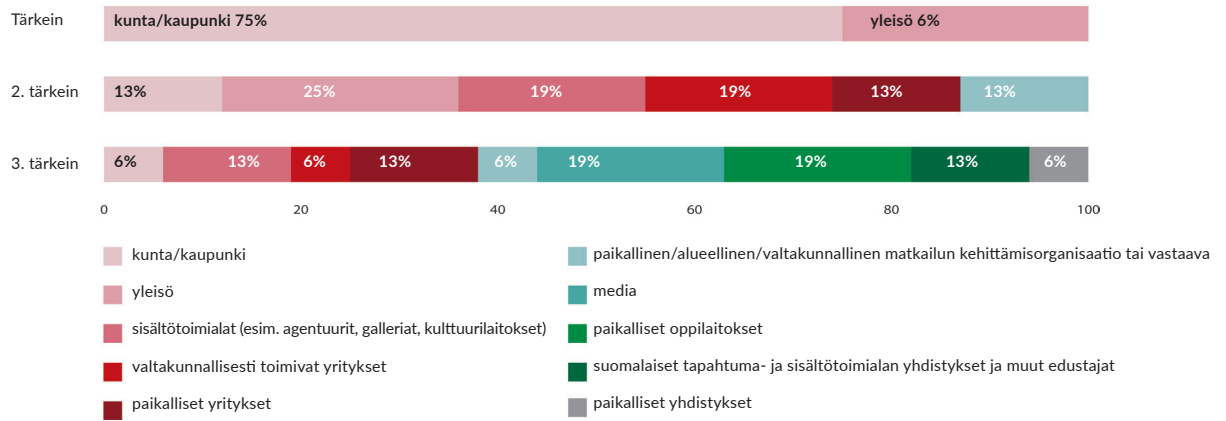
Festivaalin palvelutuotanto nojaa usein vahvasti festivaalipaikkakunnan yrityksiin ja yhteisöihin.

Festivaalit tekevät yhteistyötä esimerkiksi palkkaamalla henkilöstöä ja hankkimalla tarvikkeita paikallisilta yrittäjiltä. Palvelujen tarjonta osana festivaalia siis vahvistaa tapahtuman taloudellisia siteitä tapahtumapaikkakuntien elinkeinoelämään ja vahvistaa tapahtuman suorien talousvaikutusten syntymistä.

Festivaalit itsearvioivat tapahtuman vaikuttavan laajasti paikalliseen talouteen. Tapahtumien nähdään tukevan selvästi olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä. Arviot perustettavien uusien yritysten määrästä ovat varovaisempia.

TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT

Festivaaleille suunnatussa kyselyssä tapahtumia pyydettiin nimeämään kolme keskeisintä yhteistyökumppania.

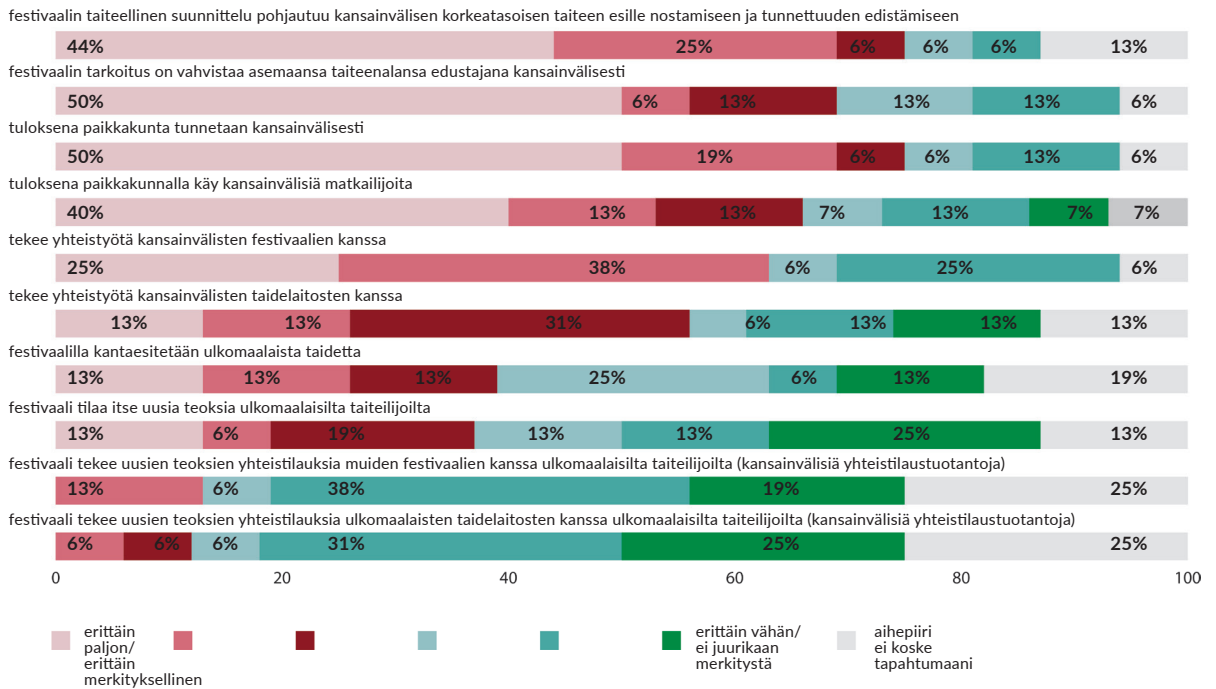
Festivaalit nostavat tärkeimmiksi yhteistyökumppaneiksi kunnan tai kaupungin sekä yleisön. Tois- ja kolmassijaisten yhteistyökumppanien osalta yhteistyörakenne moninaistuu. Mielenkiintoista on, että yhdistelmä kolmesta tärkeimmästä kumppanista oli jokaisen festivaalin kohdalla erilainen.

Taloudelliset vaikutukset kytkeytyvät kiinteästi tapahtumapaikkakunnan yrityksiin ja yhteisöihin. Festivaalin palvelutuotanto nojaa usein vahvasti festivaalipaikkakunnan yrityksiin (vrt. s.13).

FESTIVAALIEN NÄKEMYS KANSAINVÄLISTYMISEN VAIKUTUKSISTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hakuilmoituksen mukaan harkinnanvarainen avustus oli tarkoitettu toimintavolyymiltaan isoille vuosittain järjestettävillä valtakunnallisesti ja kansainvälisesti vaikuttaville sekä vakiintuneille taide- ja kulttuurifestivaaleille.

Cuporen tutkimuksessa haluttiin selvittää yksityiskohtaisemmin sitä, millä tavoin festivaalit edistävät suomalaisen taiteen tai taiteenalansa kansainvälistymistä ja mitä festivaalien kansainvälisyys on.

Kansainvälisyys on festivaaleille tärkeää.

Käytännössä kansainvälisyys näkyy

- kansainvälisenä yhteistyönä alan verkostoissa
- kansainvälisten taiteilijoiden ja esiintyjien esiintuontina
- kansainvälisen yleisön houkuttelemisena
- kansainvälisen näkyvyyden saamisena.

Festivaalista riippuen eri näkökulmat korostuvat.

Kansainvälisten yleisöjen houkuttelu on vielä pientä ja uusien taidesisältöjen tilaukset harvinaisia. Usein tavoitteena on kansainvälisten, korkeatasoisten sisältöjen tarjoaminen paikallisille tai valtakunnalliselle yleisölle. Useimpien tutkittujen taide- ja kulttuurifestivaalien tarkoituksena on silti vahvistaa asemaansa taiteenalalla kansainvälisesti.

▶ YHTEENVETO

- Festivaalit ovat monialaisia ja monimuotoisia. Taiteen tuotannon tapana ne voivat siis palvella kulttuuripolitiikan tavoitteita oman toimintansa kautta. Esimerkiksi kansalaisten osallistumiseen ja osallistamiseen festivaalit tuottavat erilaisia toiminnan malleja. Eri puolilla Suomea järjestettävät festivaalit mahdollistavat taiteen ja kulttuurin alueellista saatavuutta ja sosiaalista saavutettavuutta sekä kehittävät tapahtumapaikkojen esteettömyyttä. Lisäksi festivaalit kehittävät taloudellista saavutettavuutta esimerkiksi hinnoittelemalla pääsylippuja eri tavoin ja järjestämällä ilmaistapahtumia.
- Kaikki tutkitut festivaalit kuvasivat noudattavansa kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden periaatteita. Tosin vain osalla festivaaleista on saavutettavuussuunnitelma tai esimerkiksi mainintaa yhteistyöstä Kulttuuria kaikille -palvelun kanssa. Erityisesti osallisuuden ja osallistamisen yhteydessä vapaaehtoistyön merkitys korostuu.
- Tapausfestivaalien tuotanto luo tapahtumapaikkakunnille suoria talousvaikutuksia esimerkiksi tuotantoon liittyvien tarvikkeiden hankinnan, henkilöstön palkkauksen ja palvelunostojen ja alihankintasopimusten kautta.
- Epäsuorat talousvaikutukset taas syntyvät festivaalikävijöiden kulutuksesta tapahtumapaikkakunnalla. Yhteiskäyntimääräkseen tapausfestivaalit ilmoittivat yli miljoona käyntiä.
- Selvitys vahvistaa aikaisempaa tutkimusta siitä, että taide- ja kulttuurifestivaalien kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen vaikuttavuus toteutuu festivaalien tuotannollisten toimien kautta paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

▶ SUOSITUKSIA

Seurantamittariston ja arviointimallin kehitystyössä on edelleen kehitettävä välineitä ja menetelmiä tuottaa tietoa, joka palvelee festivaalikentän eri toimijoita. Tämän tietovihkon ja Cuporen tekemän *Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus* -selvityksen perusteella on selvää, että

- suomalaista festivaalikenttää koskeva tiedonkeruu on systematisoitava
- kerättävän aineiston on palveltava useita tahoja
- on luotava edellytykset kerätä tietoa laajasti festivaalikentän toimijoilta

Vaikuttavuuden arviointiin on luotava monialaisia välineitä keskittyen kerrallaan joillekin osa-alueille. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun tarkastellaan taide- ja kulttuurifestivaalien synnyttämiä sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Mahdollisuuksia seurantamittareiden kehittämiseen:

- Festivaalien **kulttuurisia vaikutuksia** voidaan tarkastella tapahtumien taiteellisen suunnittelun lähtökohdista. Kyselyin voidaan selvittää esimerkiksi sitä, miten ja kuinka paljon festivaalit panostavat sisältöjen suunnittelussa uusiin taiteellisiin avauksiin.
- Festivaalien **sosiaalisia vaikutuksia** voidaan tarkastella osallistumista, osallisuutta ja saatavuutta ja saavutettavuutta käsittelevillä kysymyksenasetteluilla sekä pitkittäis-seurannalla festivaalien toimintatapojen ja -muotojen kehittymisestä.
- Festivaalien **taloudellisia vaikutuksia** voidaan festivaalien näkökulmasta tarkastella niiden työllistävyyden ja yhteistyörakenteiden näkökulmista. Erityisesti yhteistyörakenteiden tarkastelu luo pohjan paikallisten yritysyrityskumppanuuksien kartoittamiselle ja edellytykset tapahtumien ja yritysyrityskentän väliselle tutkimukselle.